

ZPRÁVY SVU

SPOLEČNOSTI PRO VĚDY A UMĚNÍ
CZECHOSLOVAK SOCIETY OF
ARTS AND SCIENCES, INC. ISSN

Volume XXXXI.

May-June 1999

No. 3

Special Conference
on
**Czech and Slovak America:
Quo Vadis?**

Organized by the
Czechoslovak Society of Arts and Sciences (SVU)

in cooperation with the

Center for Austrian Studies, College of Liberal Arts
Department of Educational Policy and Administration
College of Education and Human Development
Fulbright Association of Minnesota
Hubert H. Humphrey Institute of Public Affairs and its
Center for Nations in Transition and its International Fellows Program
Immigration History Research Center
Minnesota International Center
Office of International Programs
MTS Systems Corporation and Pharma Nutrients

on the occasion of the visit of

VÁCLAV HAVEL

PRESIDENT OF THE CZECH REPUBLIC

University of Minnesota Medical School
2nd Floor Auditorium 2-470
516 Delaware St. SE, Minneapolis, MN
April 24-26, 1999

A Word from SVU President

The Czechoslovak Society of Arts and Sciences, generally known under its acronym SVU, commemorated last year forty years of its existence. Since its inception in 1958, the Society has grown into a respected international organization with chapters in major cities around the world. It was organized at the initiative of Czech and Slovak intellectuals abroad, at the time when the communist regime in Czechoslovakia had repudiated the country's historical traditions and suppressed free expression. For some thirty years, until the end of the communist era, the SVU provided a forum for free development of Czechoslovak culture in exile and made the world aware of the Czech and Slovak cultural traditions which date back more than a millennium.

Following the Velvet Revolution, when the communist world finally crumbled, SVU has become a bridge between the Czech and Slovak professionals and those in other countries, helping to integrate the intellectual life of these two nations into the mainstream of world science, arts and letters, from which they were separated by political barriers for so long.

The Society, however, also has responsibilities toward its members abroad, particularly in America, where the bulk of its membership live. It is in this spirit that we hold this special conference on "Czech and Slovak America: Quo Vadis?" in Minneapolis, MN, the cradle of Czech and Slovak life in the US. The aim of the conference is to explore the questions of historic settlements and present-day communities of immigrants of former Czechoslovakia, preservation of their cultural identity and heritage and mutual relations with the Czech and Slovak Republics.

A special panel is devoted to human rights in the Czech and Slovak Republics from the external as well as internal point of view. There is

President:

Miloslav Rechciĝl, Jr.
1703 Mark Lane
Rockville, MD 20852
tel. 301-881-7222
fax 301-881-7222
e-mail: rechciĝl@aol.com

Secretary General:

Eva Vanĕk
11214 Field Circle
Spottsylvania, VA 22553
tel. 540-972-2217
fax 540-472-2256
e-mail: geovanekmvx@webtv.net

Treasurer:

Frank L. Mucha
90 Briarcliff Rd.
Tenafly, NJ 07670
tel. 201-569-9659
fax 212-740-5329
fm11@columbia.edu

Zprávy SVU (SVU News), Editor Andrew Elias, 10713 Howerton Avenue, Fairfax, VA 22030, tel. (703) 273-8565. Date of issue: May-June 1999, Volume 41, No. 3. Issued bimonthly. Published by Czechoslovak Society of Arts and Sciences, Inc. Office of Publication: Mrs. Zdenka Vozarik, 906 Potterton Circle S.W., Vienna, VA 22180-6413, tel. (703) 938-3064. Typography by Typrints Co., 26 Gruber Drive, Glen Cove, NY 11542. Periodical Postage Paid at Vienna, VA and additional mailing offices. Postmaster: Send address changes to ZPRÁVY SVU, Mrs. Z. Vozarik, 906 Potterton Circle S.W., Vienna, VA 22180-6413.

also a Business Forum comprised of top executives addressing the questions of trade and business opportunities in both republics. Furthermore, there is a journalist panel with the participation of newspapermen from both sides of the Atlantic and a panel comprised of the younger set discussing their perspectives in viewing the new millennium.

The active participants include not only academics, but also businessmen, students and chief officers of our communities and their organizations in the US and Canada, as well as official spokesmen of the Czech and Slovak Republics.

This extraordinary happening and truly pivotal event of the year should greatly strengthen the mutual bond of the Czech and Slovak communities in America and their ties with their old country. It is hoped that it will also aid in our joint efforts to preserve our cultural identity and heritage in America.

MILOSLAV REHCIGL, JR.
SVU President

Saturday, April 24, 1999

8:30 a.m.

OPENING OF THE CONFERENCE

Auditorium 2-470 Phillips Wangensteen Bldg.

Words of Welcome from Robert Bruininks, *Executive Vice President and Provost*,
University of Minnesota

Official Opening by Miloslav Rechcigl, *President of SVU*

Remarks by Josef Mestenhauser, *Conference Coordinator*

9:00-12:00 noon

Section I. A. Czech and Slovak Organizations in America Past and Present: Presidential Symposium

Miloslav Rechcigl, *Presiding*

Auditorium 2-470 Phillips Wangensteen Bldg.

Deborah Zeman - CSA Fraternal Life since 1854

Paul. C. Lebloch - The American Sokol Organization (ASO)

Howard Leshikar - Changing Nature of Fraternal Benefit Societies

John Richard - Eighty Two Years of the Czechoslovak National Council of America (CNCA)

Miloslav Rechcigl - Forty Years of SVU: An Inspiring Vision and Amaranthine Goals

Mojmir Povolny - Council of Free Czechoslovakia: Before and After 1989

Jan Hird Pokorny - Fifty Years of the American Fund of Czechoslovak Relief (Refugees)

Rev. Michael G. Rokos - The Bohemian National Cemetery (and the Czech and Slovak Heritage Asso

Phillip M. Kasik - American Friends of the Czech Republic, the National Advocacy and Support Organization for the Czech Republic
Nada Humlova - Czech and Slovak Association of Canada
Rev. Vojtech Vit - National Alliance of Czech Catholics
Rev. Msgr. Petr Esterka - Pastoral Work Among the Czech Catholics in USA, Canada and Australia

9:00 - 12:00 noon

Section I. B. The Media and Communications:

Impact on Relations with the Czech and Slovak Republics

Tomas Klvana, *Presiding*

Room 2530 Moos Tower

Josef Brozek - Fighting with a Pen - 1943-1944

Vera Rollerova - Polistopadove Ceskoslovensko. Ceskoslovenska republika v odrazu exiloveho tisku (Post-November Czechoslovakia. The Czechoslovak Republic as Reflected in the Exile Press)

Robert J. White - American Perceptions of Central Europe

Jeremy Iggers - Defending Press Freedoms: What Czech, Slovak and American Journalism Can Learn from Each Other

Petr Bisek - A Survival of the Czech-American Periodical in the Next Millennium

Tomas Klvana - The Totalitarian in US : How the Past Reaches the Present and Prevents a Meaningful Discourse

Eva Strizovska - Devet let zkusenosti z komunikace mezi Cechy ve svete, zejmena z Ameriky (Nine Years of Experience of the Communication with Czechs Abroad, especially in the US)

Patric Dale - Havel-Political Communications in the Czech Republic

Thomas Hasler - The Czech Republic Hasn't Begun to Exploit the Potential of the Web

1:00 - 4:00 p.m.

Section II. A. Historic Settlements and Present Day Communities

Miloslav Rechcigl, *Presiding*

Auditorium 2-470 Phillips Wangenstein Bldg.

Ivan Dubovicky - Causes and Patterns of Czech and Slovak Immigration to America

Thomas W. Hrcirik - Czech Settlements in America

Eva Slezak and Michael Rokos - The Enduring Czech Presence in Maryland, 350 Plus Years

Bryan Tomasovich - The Czech and Slovak Experience in Wisconsin:
A New Generation Faces Americanization

Lawrence C. Cerny - Czechs of Cleveland

Roger H. Kolar - The State of Czech-Texas

Joe T. Vosoba - Heart of Europe Transplanted to the Heart of America -
The Czech Revival in Nebraska

James Sazevich and Mary Halbert - Building for the Future in Bohemian Squatterdom

Donald Pafko - Early History and Settlement of Slovaks in Minneapolis and the Environs

Elaine Benda - Czechs in Oklahoma

Jarmila Mikulasova Vogel - Czech and Slovak Cultural Heritage in the Commonwealth of Massachusetts

Kathryn Betlach Dankowski - The Grapes Were Gold

1:00 - 4:00 p.m.

Section II. B. Human Rights in the Czech and Slovak Republics: Perceptions from Abroad and Reality

Josef Mestenhauser, *Presiding*

Room 2-530 Moos Tower

Petr Pithart - The Functioning of the Czech Legal System and the Problems of Law Enforcement

Stephen Feinstein - Jiri Sozansky: Czech Artist: The Uses of the Holocaust and Ghetto Terezin in the Czech Human Rights and Anti-Communist Movement, 1969-1992

William Duna - History of Persecution of the Gypsies: How it Originated and Continues to this Day

Ann Sutherland - History of the Roma and the Current Situation in the Czech and Slovak Republics

Gwen Willems - Human Rights Education and the Roma in the Czech Republic

Ann Marie Schultz - Barriers the Roma Face Today in the Czech Republic and Possible Solutions

Karel Velan - Needed: An Objective, Problem-Solving Approach to Integration of Gypsies into the Czech Republic as Full Citizens

Jack Randler - Czech Republic: The Next Generation of Human Rights Protection

Sunday, April 25, 1999

8:30 - 12:00 noon

Section III. A. Preserving Cultural Identity and Heritage

Anton Novacky, *Presiding*

Auditorium 2-470 Phillips Wangenstein Bldg.

Sharon Sargent - Vstipeni jsme v narodu. We Are Implanted in This Nation. The KJZT and the Creation of Czech Texas

John Rocarek - Business of Preserving Czech and Slovak Historical Landmarks

Zdenek Hruban - Archives of Czechs and Slovaks Abroad at the University of Chicago

David Muhlena - The Czech Legacy in the State of Iowa

Jan H. Pokorny - Preserving Our Cultural Heritage - The New York Experience

Joel Wurl - Documenting Czech America History and Culture: The University of Minnesota's Immigration History Research Center

John Krondl - National Bohemian Hall

Deborah Zeman - Czechoslovak Heritage Museum - Past and Present

Ruth Davis - Recording and Documenting the Czechoslovak Jewish Historic Experience

Marie P. Dolansky - Promoting Czechoslovak Music in America - Why and How
Jan Vicar - Echoes of Czech Music in America

8:30 - 12:00 noon

Section III. B. Relations with Czech and Slovak Republics

Josef Mestenhauser, *Presiding*
Room 2-530 Moos Tower

Martin Palous - The Current Position of the Czech Republic Toward Czech
Americans

Petr Pithart - Czech and Slovak Republics: How to Overcome Provincialism

Frantisek Mezihorak - Glosses: Gratitude and Memories

John Luknic - Search for Meaning in Post-Communist World

Petr Zuna - Traditions of the Czech Technical Universities in the Context of
Globalization

Otto Ulc - Disharmonious Relationships: Some Causes and Eventual Remedies

Jan Sammer - To Renew Morality of the Czech Nation through the Restitution of
Private Property

Discussants: Mojmir Povolny, President, Czech and Slovak Solidarity Council
Jaromir Slapota, President, Czechoslovak Foreign Institute, Prague

1:00 - 4:00 p.m.

**Section IV. A. Business Forum: Trade with Czech Republic
in Cooperation with the Czech-North American Chamber of
Commerce**

Karel Velan, *Presiding*
Auditorium 2-470 Phillips Wangensteen Bld.

Lubomir Novotny - The Newly Established Czech-North American Chamber of
Commerce in Atlants

Petr Gandalovic - The Latest Developments in Czech Economy

Martin Jahn - Investment Climate in the Czech Republic: CzechInvest's Survey of
Foreign Manufacturing Investments in CR and New Government Incentives

Robert J. Koran - How to Attract US Strategic Investors in View of the Current
Czech Economy

George Tesar - Development of Czech Trade with U.S. Firms: Problems and Issues

Petr Chadraba - The Role of Czech Government and the Czech Emigre Community
to Advance the Development of the Czech Economy

Peter Rafaeli - Development of Small Business - the Backbone of a Strong
Economy

Jiri Tesar - Junior Achievement

Karel Velan - The Restructuring of the Czech Industry and Opportunities to North
American Investors

1:00 - 4:00 p.m.

**Section IV. B. The Perspective of the Young in Viewing the New
Millennium**

Vera Kovacovic, *Presiding*
Room 2-530 Moos Tower

Pavel Bocek - Research Report: The Need for Cooperation between Medical Infrastructure Here and in the Czech Republic

Marisa Schleis - Czech Identity in Face of Globalization

Ivan Tkac - Perspectives of the Research and Science in Slovakia

Edward Valla - Thoughts on US Foreign Policy for the New Millennium

Vera Kovacovic - Small Nations: The Importance of Global Perspective

Anna Vysoka - Need for New Teaching Methods as Tools for Shift in Thinking

Bruce Berglund - An Outsider Looking In: A Non-Czech American and Czech History

Renata Polaskova - Role of Governmental and Non-Governmental Organizations

Discussants:

Jiri Hruska, Sharon Sargent, Martin Hrnciar, Bryan Tomasovich, Amy Burton

Special SVU Events

SVU GENERAL ASSEMBLY MEETING

Saturday, April 24, 5:00 p.m., 2nd Floor Auditorium 2-470,

Phillips-Wangensteen Building, University of Minnesota Medical School,
516 Delaware St. SE, Minneapolis

SVU RECEPTION AND BANQUET

Saturday, April 24, 6:30 p.m., University of Minnesota Campus
Club, Coffman Memorial Union, 300 Washington Ave. South, Minneapolis

PRESIDENT HAVEL'S VISIT ASSOCIATED ACTIVITIES

In addition to the SVU Conference Czech and Slovak America: Quo Vadis?, the twenty-hour visit by President Havel to Minnesota has generated other "official" and "unofficial" activities. The two official activities are, first, the "Havel Civil Society Symposium" to be held at 10:00 a.m. on Monday, April 26, 1999 at Macalester College Field House. The President will receive honorary degrees from Macalester College and the University of St. Thomas, and will deliver a major speech on "Toward a Civil Society". The second official activity is the Czech Welcome Party for the President, "Our Heritage – Our Gift to the Future" jointly organized by SVU, the Czech and Slovak Sokol Minnesota, and the Czechoslovak Genealogical Society International. It will be held also on Monday, April 26, 1999 at 1:00 p.m. sharp at the University of St. Thomas. Participants who registered for the SVU Conference and requested tickets to either or both of these events will find them in their conference packets.

Uzavierka nasledujúceho čísla ZPRÁV (júl-august) je 7 júna, 1999.

From New SVU Rolls

ROBERT EDWARD VANASEK, President, Robert Vanasek and Associates, New Prague, MN. A native of New Prague, MN, he received training at the University of Minnesota (B.A. 1971) and Harvard University (MPA 1987). Mr. Vanasek served for 20 years in the MN House of Representatives (1972-92), of which he was the Speaker of the House for 4 years (1987-91). He holds appointments on Citizens League Board of Directors and University of Minnesota Regent Candidate Advisory Council. He has been a recipient of numerous honors, including the Honorary Endowed Chair at the University of Minnesota. In 1987 he was named the Legislator of the Year.

TOMÁŠ PETR KLVÁŇA, Assistant Professor of Media Studies/Journalism, University of Southern Maine, Portland, ME. He is a native of Prague, CSR and received his training from Charles University (Mgr. in Journalism, 1992) and University of Minnesota (Ph.D. in Speech Communication, 1997). While in Czechoslovakia he worked as a professional journalist, columnist and commentator. During the Velvet Revolution he founded student-run radio program Studio G which was the voice of university students during their strike against the regime.

JAN VIČAR is a musicologist, author and composer who teaches at the Academy of Music and Performing Arts in Prague and at Palacky University in Olomouc. Currently he is a Fulbright scholar-in-residence at St. Cloud State University in Minnesota. He has written numerous publications, most recently Music Criticism and Popularization of Music (1997) and Musical Aesthetics (1998). He began composing popular songs at the age of fifteen, some of which became popular throughout the country. During his studies of composition at Janáček's Academy of Music and Performing Arts he emerged as one of the promising composers of the new generation. Because of his use of popular idioms and the elements of neoclassicism and ethnic music, Vičar's work can be classified within the broad framework of today's postmodernism.

ELIŠKA REJMÁNKOVÁ, Associate Professor of Environmental Science and Policy, University of California, Davis. She is a native of Hradec Králové and was trained in botany at Charles University (RNDr. 1971) and the Czechoslovak Academy of Sciences in Prague (CSc. 1981). She has been at the University of California since 1986, after her initial sojourn at the LA Department of Forestry at Baton Rouge. She specializes in plant ecology and teaches courses in wetland and tropical ecology. In her research she focuses on the structure and function of temperate and tropical wetland ecosystems, use of wetland and aquatic plants for treatment of agricultural run-off and classification of larval habitats of malaria vectors.

IVAN TKÁČ is a post-doctoral researcher at the Center for Magnetic Resonance Research at the University of Minnesota Medical School. He is a native of Bratislava, Slovakia and was trained in physical chemistry at Comenius University in Bratislava. After completion of his studies, he was first associated with the Institute of Inorganic Chemistry at the Slovak Academy of Sciences before accepting a position in the MR Center of the diagnostic radiology department at Derer Hospital. He also lectured on NMR spectroscopy at the department of physical chemistry at Comenius University.

DONALD PAFKO is a native of Minneapolis, MN and received education from Bethel College (B.A. in social work and psychology, 1970) and University of Minnesota (grad. work in corrections 1980). He has been president of the Sokol Minnesota organization in St. Paul and has made the study of Slovak folk dress and folk dance his avocation. Before his retirement, he was a supervisor in probation and parole department of Hennepin County, MN.

JOHN PATRICK DALE, Associate Professor of Political Science, St. Olaf College, Northfield, MN. He is a native of Liverpool, England and received his training at University of Keele (B.A. with triple honors, 1972), and University of Essex (M.S. in Soviet politics in 1975 and Ph.D. in government in 1984). His specialty is political economy of Central Europe and former USSR. He has been a member of the Faculty Advisory Committee for the ACM Czech Program since 1995 and in the fall 1997 he served as Director of the ACM Czech Program at Palacky University in Olomouc.

DANIEL EVAN FREEMAN, Lecturer, University of Minnesota. Minneapolis, MN. He is a native of Everett, WA and received training in musicology from University of Wisconsin (B.Mus. 1981) and the University of Illinois (M.Mus. 1983 and Ph.D. 1987). He has a keen interest in Czech music and has written a number of papers on the Opera Theater of Count Franz Anton von Sporck in Prague, Josef Mysliveček, and Italian operatic traditions in Prague.

ELAINE D. BENDA, Staff Attorney, Social Security Administration, Office of Hearings and Appeals, Oklahoma City, OK. She is a native of Oklahoma and received her training from the University of Oklahoma (B.B.A. 1989) and University of Oklahoma College of Law (J.D. 1992). Her interests and competence lie in finance, journalism and law. On a personal level, she devotes her energies to the study and preservation of Czech folk music, dancing and Czech costumes. She has been a treasurer of the Yukon Czech Hall, serves on the Board of Directors of Oklahoma Czechs, Inc. and is a member of the Oklahoma Czech Folk Dancers.

JOHN JOSEPH LUKNIC is a builder, realtor, and land developer and since 1997 Honorary Consul of the Slovak Republic in Minnesota. He is

a native of Veselé nad Váhom, Slovakia and was educated at St. Mary's University (B.A. in philosophy, 1957) and Mankato State University (M.S. in English, 1967, and Spanish, 1968). Prior to his retirement, he taught Spanish and philosophy at Normandale Community College at Bloomington, MN.

PETR G. CHADRABA, Associate Professor of Marketing and Chairman of Department of Marketing, DePaul University and Director, Kellstadt Center for Marketing Analysis and Planning, Chicago, IL. He is a native of Prague, ČSR and received his training at Northern Illinois University (B.A. in political science, 1971, M.B.A., 1973) and the University of Nebraska-Lincoln (Ph.D. in business administration, 1977). He is also Director of the Czech Trade Center, a non-for-profit organization in Chicago. He served as a guest lecturer in Czech Republic, including Technical University at Brno, University of Economics in Prague and Czech Technical University.

RUTH DAVIS is a native of Brno, ČSR and holds M.A. (1959) in English language and literature from Oxford University. She is self-employed as a freelance editor, currently working on projects for McGraw-Hill Co. She is the founder of Czech and Slovak Jewish communities archives, based in Queens, NY, and the publisher of the archives' journal.

STANLEY WAYNE PROCHASKA retired from U.S. Department of Agriculture where he was Director of Communications Coordination. He is a native of Kremlin, OK and was trained at Oklahoma State University (B.S. in journalism, 1956 and M.S. in mass communications, 1959). He is past president of National Association of Government Communicators and currently serves as a regional director of Agricultural Communicators in Education.

JOSEPH MASHECK, Professor of Art History, Hofstra University, Hempstead, NY. He is a native of New York City and received his training at Columbia University (B.A., 1963, M.A., 1965, and Ph.D., 1973). He is the author of a number of books, including Van Gogh 100 (1996), Building Art: Modern Architecture under Cultural Construction (1993), Modernities: Art Matters in the Present (1993), Historical Present: Essays of the 1980s (1984) and other publications.

LILLIAN ROKYTOVÁ SONBERG is a retiree from U.S. Postal Service where she was employed as assistant postmaster. She is a native of Zlín, ČSR where she attended a business academy. She has taken a number of courses in art and music appreciation at Hartford Community College. Mrs. Sonberg has been very active in community work for which she received many awards. In 1999 she was appointed by Hartford Co. Council to Cultural Advisory Board – her 21st term. Since 1958 she has also been a member of Hartford Co. School Concerts Committee.

BRYAN FRANK TOMASOVICH is a Ph.D. candidate in English at the University of Wisconsin-Milwaukee. He is a native of Eau Claire, WI and received his early training at the same university (B.A., 1991) and New York University (M.A., 1994). He is writing his dissertation, a book-length manuscript of poetry which explores the Czech and Slovak place in Wisconsin.

JIRÍ HRUŠKA currently works on Ph.D. in thermoscience at the TUI in Cincinnati, OH. He is a native of Jičín, ČSR and received his earlier training at Technical University at Liberec (Ing. 1974) and the University of Minnesota (M.Sc. 1996).

AMY NICOLE BURTON received her B.A. degree in journalism and international studies from Baylor University. She has a certificate in Central and East European Studies from the University of Economics in Prague (1996) and spent the academic year 1997-98 at the Institute of Languages and Professional Training at Poděbrady, Czech Republic.

SHARON MARIE SARGENT will graduate with her M.A. in history of arts and a scholarly certificate from Arizona State University in May 1999. She taught English at a Czech public elementary school in Ústí nad Labem from 1993 to 1994.

Faces on SVU Executive Board

Prof. Ing. **PETR ZUNA**, CSc., Vice President (Scientific Cooperation with CR), was born on March 21, 1941 in Prague. He graduated from the Faculty of Mechanical Engineering of the Czech Technical University in 1963. In 1972 he earned his CSc. (PhD.) in physical metallurgy. In 1989 he was appointed Associate Professor at the Czech Technical University, and in 1992 became a full Professor (Field Material Science). His special fields of interest have been metallography, and the electron microscopy, and particularly the recrystallization processes. He is a member of the graduate councils of the Czech Technical University.

He has received fellowships for study in Russia, Poland, Japan and Great Britain. He is author or co-author of one monograph, 58 scientific reports, 10 articles in international journals, and 60 articles in Czech journals. He has contributed to 22 university and secondary school textbooks, delivered 20 original papers at international conferences. He serves on the executive committees of numerous international conferences.

Since 1991 he has served as Dean of the Faculty of Mechanical Engineering of the Czech Technical University, and in 1997 he was elected Rector of the Czech Technical University in Prague. He is member of the Presidium of the Czech Rectors Conference, Vice Chairman of the GA CR, President of the Engineering Academy of the Czech Republic, Vice President of the Czech Association for New Materials and Technology,

member of the Control Commission of the KD, and member of IGIP. He is a Board member of the Zvonicek Foundation and Foundation for Biomechanics and serves on the editorial boards of several journals.

VĚRA BORKOVEC, PhD. is serving her sixth term as SVU Vice President. In the eighties she served three terms as Vice President for Student Affairs, since 1994 she has been Vice President for SVU Local Chapters.

After a teaching career of more than thirty years, teaching Russian (sometimes also Czech) language, linguistics, literature and drama at the American University in Washington, DC, where she is professor Emerita of Russian Studies, she is now devoting her time to her lifelong interests and avocations: namely, theatre, poetry, literary translation, and SVU. Having translated and published a number of stories by Arnost Lustig, she turned to the translation of Czech and Russian plays, mainly the plays of the Czech playwright Josef Topol and Russia's Alexander Volodin. She has published her translations of poems by Jaroslav Seifert and in 1998 her translated volume of poetry written by Libuse Cacalova was published in the Czech republic under the title Kingdom of Pebbles.

Her interest in SVU began as soon as she came to Washington in the early sixties. She became a regular member in 1965, attended all the Society's congresses, presenting papers, chairing and organizing sections. She served on several committees such as the Student Committee, Bylaws Committee, Membership Committee. In 1977 she was elected in Ottawa first woman Secretary General of the Society. She was reelected to this office in 1980 and also held the office of Secretary General during 1993-1994. In 1982-84 she was President of the Washington, DC Chapter. Later, as SVU Vice President, she organized SVU's younger generation into SVU Junior section and instituted a yearly competition for the SVU Student Award, which has been to this date one of the most valuable ways to attract younger members.

At the 19th SVU World Congress in Bratislava in 1998 she organized and chaired two panels on theatre, one on Czech and Slovak poetry in exile and a symposium on the history of the Society's local chapters. For the anniversary 20th World Congress in August 2000, she has been appointed Coordinator of Local Arrangements. In this task she has the assistance of the sponsoring board of the Washington, D.C. Chapter and several other individuals who will help with individual projects. The Congress will be held at the American University and Vera Borkovec has made contacts with the top officials of the university's administration as well as of the adjoining Wesley Seminary who promised their patronage and support. She is also working with a number of deans and department chairmen who are planning to get involved in our Congress both on the academic level as well as on the entertainment level (a theatre performance is being planned, a concert, and perhaps several art exhibits).

Z ČINNOSTI SKUPIN

SVU POBOČKA NĚMECKO:

13. října 1998 – Přednáška k výročí vzniku Československé republiky. Dr. Jaroslav Dresler, který byl v té době v nemocnici, nám poslal obšírný elaborát o vzniku, růstu a vývoji Českosl. republiky. Kriticky a bez obvyklého „vlasteneckého sentimentu“ líčil Masarykovy zásluhy o vznik státu, o sestavení legií a nového uspořádání země, složené z tzv. Čechoslováků. Kdo byli tehdejší Čechoslováci? Češi, Moravané, Slováci, Rusíni, Poláci, Maďari, Němci, atd. Vlastně to byl podobný konglomerát, jako dříve Rakousko. Dresler vylíčil zasněženě počátky státu, legií, krizi třicátých let, nástup Edvarda Beneše, útok Hitlerův, léta válečná, poválečné uspořádání státu a konečně uchopení moci komunistickými mocipány a zánik demokratického zřízení. Dresler uznal každému jeho zásluhy, ale byl místy tvrdý a nekompromisní k událostem a činům, které máme jinak v paměti jako naše „slavné legendy“.

Bylo to naše poslední setkání s Dr. Jaroslavem Dreslerem, který byl jako kulturní redaktor Radia Svobodná Evropa jednou z důležitých postav tohoto vysílače. Zemřel v lednu 1999.

Čest jeho památce!

Podobný rozbor historie republiky ze slovenského hlediska vypracoval slovenský redaktor RFE Josef Špetko.

10. listopadu 1998 – Navštívila

nás paní baronka von Herzogenberg. Tahle rozšafná dáma je jakousi patronkou a spoluzakladatelkou kulturního spolku „Adalbert Stifter Verein“. Tato společnost se stará o kulturní a literární styk česko-německý. Udržuje jak tradiční vztahy, které spojovaly kulturu obou států, tak také úzké vztahy moderní doby. Pořádá setkání českých a německých autorů a překladatelů. Schůzky se pořádají v Mnichově, v Praze, v pohraničních městech Furth, Pasau, Weiden, Mariánské Lázně a pod. Tyto akce se těší veliké oblibě na obou stranách. Zúčastnili se tu už asi všichni čeští spisovatelé, v poslední době se rozmnožuje styk mladých a začínajících autorů. Akce jsou financovány samozřejmě převážně z Bavorské strany, právě paní baronka von Herzogenberg působí na odpovědné činitele státu a církve. Paní baronka se postarala o velice pěkný, srdečný a dokonce veselý večer.

8. prosince 1998 – Monsignore Karel Fořt: Předvánoční rozjímání. Náš milý a oblíbený Monsignore začal své rozjímání vtipným příkladem: pohledme na nový obrázkový kalendář Josefa Lady. Ty krásné, lidské obrázky, které jsme od dětství měli rádi. Ale co to? Všechny svaté výjevy, postavy svatých zmizely! Místo toho jsou v okénku jen jakési květiny a ptáčekové. Žádné jesličky, žádný svatý Martin, svatý Josef, žádný Ježíšek. To by tak hrálo, v kalen-

dáři komunistického režimu. Zde vládne svatý Marx a Lenin . . .

Monsignor Fořt pak srovnával boj atheistů proti církvi a křesťanské lásce k bližnímu, který vyústil až do válek v celém světě, k ohlupování studentstva na západě, k výchově teroristů a pod. Po čtyřicetiletém „výkladu“ komunismu a atheismu mnohde ani dnes nemají lidé jasno: Co je to náboženství, křesťanství, duchovní pravda, vztahy k bližnímu? Dostáváme rozpačité odpovědi: nu ano, vánoce jsou jasné, Ježíšek, stromeček – ale co to všechno znamená? Měli bychom se tedy zamyslet – jak to kdysi řekl prezident Havel –, zamyslet se, uvědomit si, co je to křesťanství, láska k bližnímu. A potom vyjít a říci přátelům, ale i protivníkům: poslyš, přece se dají věci vyřešit domluvou. Hovořme spolu znovu!

Večer se pak konala valná hromada a volba nového výboru, který ale zůstal ve staré sestavě.

12. ledna 1999 – Beseda a porada o příštích programech. Probírali jsme současnou situaci našeho spolku a předčítali zprávy z kulturního dění v Praze, Mnichově a ve světě.

8. února 1999 – Nezapomenutelný večer nám připravil roztočilý kněz, děkan bavorovský, vikář strakonického vikariátu a spisovatel **Páter František Hobizal**. Besedoval s námi o milované Šumavě, o lidech a o knížkách, které o Pošumaví napsal. Mezi vyprávěním často i zazpíval – s jeho spolubratrem páterem Slávkem –

jihočeské písničky. Líčil nám příběhy ze šumavských hvozdů a osudy tamnějších obyvatel v pohnutých letech 1950-52 a potom i pozdějších. Miro Valenta četl kapitoly – dojemné, veselé, citlivé – z jeho knížek. Bodrý člověk, moderní kněz, korpulentní a růžolící páter František nás všechny uchvátil svým šarmem a svou srdečností. Sál byl naplněn a večer měl obrovský úspěch. Byli jsme ten den – jistě zcela výjimečně – docela solidní křesťanské sdružení.

SVU WASHINGTON, DC:

Skupina SVU uspořádala 13. ledna 1999 **přednášku psychiatra George O. Křížka s názvem: Některé méně známé stránky osobnosti dr. Edvarda Beneše.** Tento snad přitažlivý název zřejmě způsobil, že účast posluchačů byla nadprůměrná a dostavila se i řada mladých zaměstnanců Českého velvyslanectví ve Washingtoně, DC.

Dr. Křížek se při přednášce opíral o Paměti ministra dr. Prokopa Drtiny, Paměti ministra dr. Ladislava Feierabenda, Paměti generála Františka Moravce a o literární odkazy prokurátora dr. Jaroslava Drábka. Řada posluchačů o této literatuře slyšela a někteří s ní i byli seznámeni. Jako téměř nepřijemné překvapení však pro některé posluchače vyzněla skutečnost, že dr. Křížek citoval části pohřební řeči, kterou dr. E. Beneš pronesl nad rakví TGM při pohřbu Tomáše G. Masaryka dne 21. září 1937. Národ si z toho zapamatoval snad jen

závěrečnou větu, kdy dr. Beneš s horečnatě planoucím zrakem pronesl: „Prezidente Ōsvoboditeli, odkazu, který jste vložil do našich rukou, věrni zůstaneme.“ Dr. Beneš se postaral i o to, aby pohřební řeč, přeložená do angličtiny, byla rozšířena do světa. Byla natištěna na 35 stránkách nádherného, ručně vyrobeného papíru a vyzdobena kresbami a dřevoryty Mistra Karla Svolinského.

Na str. 15, šestý řádek zdola, dr. Beneš říká: „ . . . moderní liberalismus, kapitalismus a socialismus devatenáctého století, a vědecký socialismus Marxův (and the scientific socialism of Marx). . . “. A na straně 20, rovněž šestý řádek zdola: „. . . Dosáhli jsme nyní epochy vědeckého a třídního socialismu marxistického řádu (We have now reached the epoch of scientific and class socialism od the

Marxist order) . . . “. Jistě lze dodat, že tehdy průměrný občan netušil, o čem pan prezident moudře a dojatě hovoří nad rakví TGM. Měla si toho ale všimnout inteligence, vláda a generálové.

Po přednášce se rozpoutala zajímavá diskuse. Řada lidí stále ještě viděla v Benešovi kladnou osobu našich dějin, jiní jen pleticháře s nalomeným charakterem. Podrobná studie na toto téma, nazvaná „Edvard Beneš a jeho osobnost, tentokrát v pohledu zámožského psychiatra“ byla publikována dr. Křížkem ve švýcarském českém časopise *Polygon*, č. 8, s. 54 z roku 1998, který vychází v Curychu.

Z toho, co bylo jen letmo nadhozeno, však jen zaslepenec může nepochopit, že E. Benes veřejně zradil zásady demokracie již na pohřbu prvního československého prezidenta T. G. Masaryka.

Editor's note:

In the last issue of *ZPRÁVY* was an excerpt from Karel Čapek's *APOCRYPHAL TALES*. The volume was translated from the Czech with an introduction by Norma Comrada and was published in 1977 by CATBIRD PRESS, 16 Windsor Road, New Haven, CT 06473.

Z ČINNOSTI ČLENŮV

Pan Mirek Trčka nám nabízí dílo zcela neobvyklé. V souvislosti se vztahy kulturně-literárními jeho čin nabývá obzvláštního významu. 16 básníků vybraných pro Antologii, kterou předkládá, jsou – bez pochyby – nejrepresenta-

tivnějšími z rumunské poesie a verše českého překladu jsou neobyčejně zdařilé.

Je těžké překládat verše, avšak p. Trčkoví se to přece podařilo a takto českým čtenářům poskytují obdivuhodnou kytici z nejkrás-

nějších květů rumunské poesie, jež neztrácí svůj půvab ani v plášti české řeči.

Mám zato, že dílo bude v rámci literárním rumunsko-českém dobře přijato a doporučuji je k vydání.

*Konferenciér Dr. A. Irina Ionescu,
Filologická Fakulta Univeristy, Bukurešť*

Prof. Michael Flack has been awarded a 1998 „Famous Poet Society“ Award. This is the second

time he has been so greatly recognized. The first time was for year 1996.

Also, a selection of this Czech poems, both from his book „Ohlédnutí z veliké dálky“ and new ones, put to music by the composer Daniel Dobiáš, were presented for the second time in recent months, in public concerts in Prague. Both presentations were received with considerable acclaim.

In Memoriam

JOAN WINN (1910-1999)

It is with great sadness that we inform our members of the recent death of Hanka Winn, as she was known among her Czech friends, which occurred on March 14, 1999. She was a native of Prague where she was born on February 26, 1910 and where she graduated from Charles University in 1933. She emigrated to the U.S. with her husband Joseph Winn, a psychiatrist and poet (pseud. Alcantara), and their two children Jana and Marjanka.

Hanka Winn worked for many years on the Czech Desk of the Voice of America and as a volunteer for Amnesty International in New York. She and her husband were very popular in the Czech exile community, as well as in American circles, and to know her and be with her was an intellectual inspiration and distinct delight. She radiated warmth and kindness and her spacious apartment on Seventy-Second Street on Manhattan was always ready and hospitable for some lost Czech soul.

She is survived by her daughters, Janet Malcolm and Marie Winn, both gifted writers of New York, her grandchildren Michael Winn Miller of New York, Anne Malcolm of Cambridge, MA, Steven Miller of San Francisco and four great-grandchildren. Her numerous friends in New York, at Lost Lake and around the world will always miss her and never forget her. She was the dearest aunt to my wife and we were all very close. I wish the family in the name of SVU, of which she was a faithful member, our deepest sympathy and sincere condolences. *MILA RECHCIGL*

PROF. DR. JOSEF KALVODA (15. 1. 1923 - 8. 3. 1999)

Prof. dr. Josef Kalvoda, přední český historik a politolog, člen nesčíslných akademických organizací, autor mezinárodně uznávaných knih o zrodu Československa a jeho úloze v sovětské strategii, ohromného množství vědeckých studií o osudu našeho národa a nakonec velkého třísvazkového souboru článků z bojů o národní zítřek, odchází ze světa nejen jako tvrdý bojovník za pravdivý popis našich národních dějin a mimořádná bytost protikomunistického odboje, ale i jako vysoce vzdělaný kritik hospodářských, politických a mravních nedostatků celé civilizace a vzácný bojovník za lidská a občanská práva ve světě.

Osobnost, život a práce prof. dr. Josefa Kalvody zůstanou provždy příkladem čestné, pilné a vědecké existence Čecha na tomto světě. Jeho velkorysá duše oddaná Ježíši Kristu, jeho celoživotní nezištná činnost věnovaná českému národu a jeho systematické a objektivní neúprosné hledání pravdy ve spleti minulých mýtů a přítomných vymyšlenin zůstanou provždy vzorem pro českého křesťana, muže a vzdělance.

Postoj prof. dr. Kalvody vůči pohanskému komunismu, popírajícímu naše vzácné tisícileté národní křesťanské dědictví, jeho každodenní boj proti podlým komunistickým agentům ve vlasti a zahraničí a jeho tvrdé závěry založené na přísně prozkoumaných faktech zůstanou provždy vzorem pro českého vlastence, vůdce a vědce.

Přímost, pravdivost a vzácnost prof. dr. Josefa Kalvody v naší otřesné době oportunistů, kariéristů, příživníků, požívačů, pokrytců, lhářů a vrahů, krátkozrakých či prolhaných proroků sekulárního materialismu, zůstanou provždy vzorem, jak se má moderní muž chovat a v důstojnosti zachovat. Bylo mi nesmírnou ctí osobně poznat a po dlouhou dobu spolupracovat s tímto velikánem našeho národa.

Čest jeho památce!

Prof. Dr. Libor Brom, University of Denver

RNDr. LUDĚK JIROUSEK

Dlouholetý člen SVU Dr. Luděk Jirousek odešel z našeho středu dne 27. ledna 1999. Narodil se v Olomouci 18. srpna 1925 a na Moravě prožil své mládí. Reálné gymnasium studoval v Holešově a ve Zlíně, kde v roce 1944 maturoval. Po skončení let válečných studoval na Karlově universitě a obhájil doktorát přírodních věd (chemie a fyziologie) již v roce 1948. Biologie a chemie se staly jeho nejdůležitějším zájmem již ve čtrnácti letech, kdy byl podstatně ovlivněn knihou Paul de Kruifa „Lovci mikrobů“.

Po skončení universitních studií nastoupil práci v nově ustaveném Výzkumném ústavu endokrinologickém, kde brzy dosáhl vynikajících výsledků v úzce specializovaném výzkumu funkce štítné žlázy, jehož konečným cílem byla eliminace endemické strumy. O šíři jeho

vědeckého rozhledu svědčí fakt, že jen mezi lety 1945 a 1969 publikoval 23 vědeckých prací (knižně či časopisecky), jichž byl výhradním autorem a 18 dalších, jejichž byl spoluautorem, přesto vše nebyl tehdejším režimem doceněn, zvláště když v roce 1954 byl nominován pro československou státní cenu a tato mu z politických důvodů nebyla udělena. Přesto, že byl pověřen dokončit první československé oddělení nukleární medicíny v Motolské nemocnici, mohl tam pracovat jen ve funkci laboranta, kdy mu nebylo dovoleno vykonávat jakoukoli vědeckou či výzkumnou práci, jakoukoli činnost publikační, aniž měl možnost cestovat, ba dokonce myslit. Sedm ztracených let.

V roce 1965 dostal, neočekávaně, pozvání z Vanderbilt University v Nashville, Tenn., ke spolupráci na výzkumu ve spojitosti s metabolismem štítné žlázy. Téměř zázračným působením blízcího se Pražského jara odjel do USA, a ač by tu rád zůstal i po skončení vědeckého pobytu, uchyluje se (vyhovuje přísným visovým předpisům) do Kanady, aby se za dva roky vrátil k výzkumu a to na Brandeis University ve Waltham, Mass. V roce 1973 přijal americké občanství. Leč thyroidální výzkum a jeho financování v té době zaznamenaly citelný pokles, a tak získal o rok později zaměstnání v průmyslové výrobě u firmy New England Nuclear Corp. v Billerica, Mass., kde se osvědčil jako manažer radiojodidového oddělení, tj. výroby chemikálií se stopou radioaktivity pro diagnosu a výzkum.

Dr. Jirousek však měl ještě jednu vášeň. Již v době své vědecké persequce ve staré vlasti se začal v šedesátých letech věnovat výtvarnému umění. Ve volných chvílích kreslil, maloval i sovkpturou se zabýval. A tak v roce 1961 měl v Praze první výstavu. Po svém odchodu do důchodu v roce 1988 se začal zabývat uměním opět trochu intensivněji.

Formálního uměleckého školení sice neměl, ale živý zájem o ně doplňoval četbou a svým vlastním filosofickým hloubáním. Výslednicí tohoto úsilí se stalo neobvyklé spojení elementu visuálního s výrazem hudebním, pro což dr. Jirousek razil osobitý termín: visuální hudba. Vypracoval si svou vlastní teorii a důsledně ji uplatňoval v praxi své abstraktní malby. A tak v roce 1990 měl svou první americkou výstavu ve Walters Gallery na Regis College ve Waltham, Mass. a dosud vytvořil přes 50 nesmírně zajímavých prací. Jeho přístup k této ojedinělé formě abstraktního umění je vysoce cerebrální, tak jako byla jeho aktivita vědecká.

Pro své blízké přátele byl dr. Luděk Jirousek znám svojí neobyčejnou schopností vysvětlit i velmi komplexní problémy vědy způsobem absolutně srozumitelným.

Bude nám chybět!

J. S.

Gen. Ph.D. Milan R. Štefánik

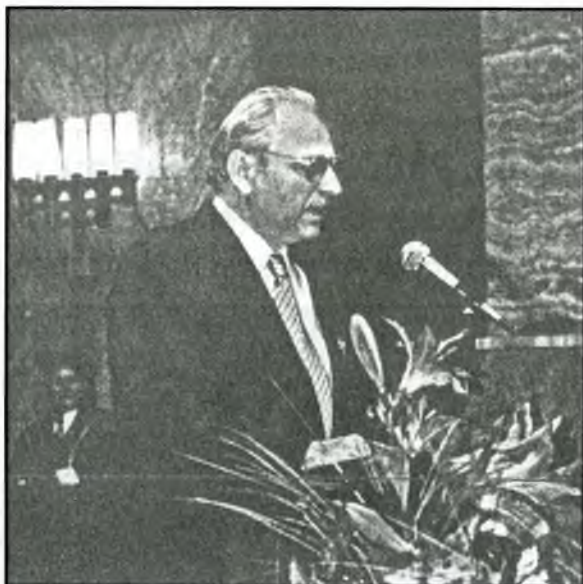
21. July 1880 - 4. May 1919

First Czechoslovak Minister of National Defense

In commemoration of the 80th anniversary of his tragic death at Vajnory near Bratislava.

Fotografická príloha z 19. svetového kongresu SVU v Bratislave

Ze zahajovacího projevu predsedy SVU Dr. M. Rechcigla

Slávnostné otvorenie kongresu SVU v Bratislave

Je rubáš z turinské katedrály opravdovým oděvem Ježíše Krista? *Velikonoční úvaha*

Od 18. dubna do 14. června loňského roku byl rubáš či oděv, v němž bylo tělo Ježíše Krista zahaleno po jeho smrti, vystavován v katedrále sv. Jana Křtitele (San Giovanni Battista) v Turině. Byl uložen ve vzduchoprázdném, neprostřelitelném pouzdře, naplněném setrvačným plynem, udržován za trvalých klimatických podmínek.

Rouška byla uložena v dobře chráněné skříňce z neprostřelitelného skla a návštěvníci před ní procházeli po třech nad sebou umístěných chodnících, což jim umožnilo spatřit vystavované z poněkud rozdílných úhlů. Doba návštěvy byla omezena na dvě minuty a výhradně jen na přísně sledované zamluvení. Citové vzrušení se pohybovalo mezi extází, meditací, mořem slz a v mnoha případech pouhou zvědavostí. Doposud se tu vystříдалo dva a půl milionu návštěvníků.

„Co pro vás rouška znamená?“ ptali se často pořadatelé objednávatelů. „Každému, kdo by si přál diskuzi katechismu a studovat předmět podrobněji, doporučujeme znovu si přečíst ony stránky bible, které poukazují na Ježíšovo pohřbení.“

Rubáš je plátno 436 cm dlouhé a 110 cm široké s povrchním otiskem těla s veškerými znaky násilné smrti. Byla tato rouška toutéž, již bylo Kristovo tělo zahaleno před 19 stoletími?

Nový katolický naučný slovník (New Catholic Encyclopedia) o tom říká: „V prvních stoletích křesťanské éry nebyla o rubáši ani zmínka, až v r. 544 po Kr. (našeho letopočtu) se otisk, údajně neprovedený lidskou rukou, vynořil v Odesse, v dnešním Turecku. V r. 944 se povíдалo, že otisk byl v Konstantinopoli, leč většina historiků nemá zato, že by dotyčný předmět byl tím, zač je dnes považována turinská rouška.“

Ve Francii ve 14. století vlastnil roušku Geoffroi de Charny, ale ne nadlouho. V roce 1353 byla majetkem Ludvíka, vévody Savojského. Ten ji předal kostelu v Chambery, hlavního města Savojska. Zde ji převzal v roce 1578 Emmanuel Philibert a vzal s sebou do Turina.

Od té doby se názory různily. V roce 1988 tehdejší turinský arcibiskup Anastasio Ballestrero dal turinský rubáš přezkoumat odborníky co do jeho stáří. Testy provedly tři prestižní laboratoře ve Švýcarsku, Anglii a Spojených státech. Výsledek vyzněl v tom smyslu, že jde o předmět středověký, tedy do doby počínající smrtí Kristovou. Arcibiskup vzal verdikt z své a prohlásil: „Svěřujíc tyto výsledky vědě, církev opětuje projev své úcty zbožňované Kristovy ikony, jež zůstává být věčným předmětem oddanosti.“

Nynější arcibiskup, Giovanni Saldarini, prohlásil: „Nelze tvrdit, že

rouška je táž, v níž byl Kristus oděn dříve než byl sejmut s kříže, leč nelze pochybovat o tom, že věřící může v této zde spatřovat otisk muže popsaného apoštoly.“ 24. května 1998, když byl rubáš vystavován, papež Jan Pavel II. jej nazval „otisk zanechaný mučeným tělem Ukřižovaného“.

RICHARD HANZLIK

Několik poznámek k filmu Jaškův sen

Jako bývalý příslušník rozpadlého soustátí česko-slovenského jsem se zájmem shlédl – svýma americkýma očima – nový slovenský film „Jaškův sen“ z roku 1996, uvedený americkou televizí. Ačkoli velice miluji hory a po dlouhá desetiletí fotografuji motýly na květinách nejrůznějších pohoří a velehor, v pojednávaném filmu mne cosi omráčilo. Spíše na podvědomé úrovni na mne dolehla jakási nezvyklá tajuplnost, chmurná záhadnost a nevypočitatelná úskočnost celého karpatského prostředí, připomínající některými svými rysy oblasti někdejšího působení románové postavy krvelačného vampýra, hraběte Drakuly.

Tajemná postava Gazdy, majitele horské pily, je pozoruhodná. Společensky i ekonomicky vysoko nad místními nádeníky, které zaměstnává, vyznívá jako obsedantně paranoidní štvanec, nabízející lovecké pušky a obcházející svou usedlost. Stále slyší zvuky, jimž nedůvěřuje. Svou dceru Etelku úzkostlivě hlídá, ale, aby se mohl děj filmu žádaným směrem odvíjet – ji ovšem neuhlídá.

Záhadnost pohledů a ve vzduchu visících rodinných tabu při komunikaci Gazdy s Etelkou jakoby upomínala na ovzduší balkánské krvavé msty. Celá atmosféra horské samoty na někdejších pohyblivých hranicích Uher a Osmanské říše téměř připomíná doby, kdy bylo nutno hlídat mladé ženy před uloupením a zavlečením do tureckých harémů a nevěstinců. Jako z udělení, ani tohoto osudu nebyla Etelka ušetřena s tím rozdílem, že skončila v hanbinci přešpurském. A odtamtud ji, ne bez nesnází a ne bez pomoci, vysvobozuje hrdina filmu Jašek, který jí její krátkou minulost padlé a neřestné ženy odpouští, též s přihlédnutím k tomu, že se jí dostalo i církevního rozhrěšení slovy „jdi a nehřeš více“ při úspěšné zpovědi.

Dřívější slovenské filmy snad nesahaly často k staronovému námětu reinkarnované Marie Magdaleny. Vždyť jde o nepopulární, nezáviděníhodné a nedůstojné naplnění životního osudu dívky z hor. Ve filmu „Jaškův sen“ však, snad z důvodů současné politiky a mezinárodního ovzduší, jakož i celkové aspirace Slovenska stran budoucnosti, jakoby úmyslně chyběla „úplnost svaté rodiny“ z doby, do níž byl film zasazen.

Nevidíme zde pregnantně a hostilně vystupující představitele uherkého království. Žandári tu sice jsou, dokonce i střílejí, ale jakoby stáli

na straně zákona a spravedlnosti (dříve střilející uherský žandář byl jednoznačně vrah a zločinec). Ani nelze uznamenat šibenice pro zbojníky v jakékoli formě dědiců ideálů Jánošíka. Žádné zjevné karabáče na hřbety vzpurných slovenských horalů. Ale ani hrdina Jašek nemá za pasem pistoli a v ruce netřímá valašku, aniž zdůrazňuje, že na horách není „ani pán, ani kňaz, čo by ma dal na reťaz“. Ztratila se i jinak ubikviterní postava typicky neslovenského lichváře, „pijavice na hrdle slovenského národa“. Alois Jirásek by zaplakal. Zdá se, že věrně vyznívají bratislavské uličky plné uniforem rakouských a uherských důstojníků a vojáků, a nemýlím-li se, blýsknou se i stejnokroje námořníků dunajské flotily.

Vylíčení nevěstince, domu hříchu, kam byla zavlčena Etelka, je trochu odbyté. Tvůrci filmu zde asi nechtěli podstatněji čerpat z řady možností, jež toto prostředí skýtá. Byli zde více než opatrní, byť do minula. Nespatříte po zemi a po pohovkách se okázale válejí uniformy rakouských a uherských oficírů, ani jejich opilé, ohleduplnými nevěstkami ovívané nositele. (Není tu jednoznačně vyhlízející poručík Dub v podvlékačkách.)

Zřejmě za tím vězí ohled na dobré sousedské vztahy, nad něž není. Nepochybně kladný rys dnešního Slovenska.

Scény z nevěstince jsou jaksi infantilní, a jakoby „odmužštělé“, „vykastrované“. Neuměle předvedené voyerské okénko pro impotentní zhýralce nedokáže nahradit kousek normálního sexu, který by sem býval dobře zapadl. Ano, během posledních třiceti let jsem v USA musel vícekrát vyslechnout od Američanů poznámky o tom, že „československý“ filmový sex je jaksi nepřiměřený, buď zbrzděný a nebo zpětně se stáhnuvší, ponížený na pubertální úroveň, a nejednou se omezuje spíše na „přihlížení“ než na „prožívání“. Tedy sex voyerský, to, čemu Američan říká „Peeping Tom“, sex pozorovaný jakoby klíčovou dírkou.

Film je pokus o kompromis na všechny strany. Jak již bylo zmíněno, biřicové a žandáři jsou dáni za petlici. Oběť přináší v první řadě ubohý dravý pták, snad káně, kterého zastřelí Gazda jako výraz své frustrace a potlačené agrese, jenž možná že i takto odregovává své pravděpodobné incestuozní fantazie týkající se Etelky. Zlý a chlípný chrchliak, vydírající Gazdu, původce Etelčina pádu, je posléze potrestán a zabit, ale za cenu sebezničující oběti nejryzejší postavy celého filmu, prostého horala (jakoby zpodobňujícího mravné Slovensko). Etelka je však zachráněna pro počestný život. Katharzi představuje očištná a vinu smývající koupel Etelky v Jaškové náruči ve vlnách horské bystřiny.

Před provedením filmu, který jsem já viděl, nebyl žádný informativní úvod, který by neevropského diváka byl jen v hrubých rysech zasvětil do doby a prostředí, kam byl děj zasazen. Americký divák, jehož podvědomí je zpracováváno mnoha tisíci vražd, které za svůj život musí

vidět na televizi, stále čeká, odkud se vynoří v podivné roucho zahalená vědma s dlouhými drápy a skřehovavě čarodejnickým smíchem, jež vše zapříčinila svou kletbou. Případně je dychtiv vidět, odkud vzletí upír typu hraběte Drakuly s vyceněnými, přerostlými a krvavými špičáky. Postava chrchliaka toto vakuum ve filmu vyplnila jen částečně.

Krajan, žijící v Čechách, či na Slovensku, i když má smysl pro humor a sebekritiku, se možná i trochu zděsí po přečtení mých komentářů o filmu. Ať ale uváží, že jsem to úmyslně psal za použití svého třicet let starého „amerického“ mozku, do čehož ale můj český mozek, vcelku o šest let starší než onen americký, zasvěceně kibicoval.

Co by si o takovémto filmu myslel Američan, který již si nepamatuje, odkud přišli jeho předkové, se lze jen dohadovat. Často o tom s námi, emigranty, raději nehovoří. Já jsem se pokusil jen nakousnout některé možnosti.

Dr. George O. Krizek

VÍTĚZSLAV NEZVAL

V Soči na pláži

Sbohem, moře, letí pták,
letí zlatá včela sadem.
Slunce rudý vlčí mák
malou chvílku před západem

Večernice, rozedni
svoje světlo plavovlasé!
Slunce, jen si zapadni,
však ty vyjdeš zítra zase.

Tak ten život uplyne,
slunce, řeknu tedy skromně:
Však ty vyjdeš pro jiné,
nevyjdeš-li zítra pro mě.

Z Nedokončené

VÍTĚZSLAV NEZVAL

POEZIE

Vánku vánku sliním prst
abych věděl odkud vjeješ
Vánku sklídím to co seješ
Vánku mám tě plnou hrst

Duše kočko nahrb hřbet
Vánek se chce s tebou laskat
Jiskry už vás slyším prskat
Cvrček by to nedoved

Sejí larvy do mechu
Blýskavici oheň deště.
A co seješ vánku ještě?
Sejí sejí útěchu

Ze sbírky Sbohem a šáteček

SVU NEWS (ISSN 0036-2050)
906 Potterton Circle
Vienna, VA 22180

Return Postage guaranteed.
Periodical postage paid at Vienna, VA
and at additional mailing offices.